

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Δευτέρα 2 Απριλίου 2018

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A. Στο κείμενο ο αρθρογράφος ασχολείται με την έλλειψη ιστορικής παιδείας. (Στην αρχή) Επισημαίνει τη χρησιμοθηρική αντίληψη που επικρατεί σχετικά με την πρόσληψη της γνώσης, ως μέσου διαχείρισης δυσκολιών και παρατηρεί πως η απόκτηση της ιστορικής μόρφωσης εκτιμάται ότι αφορά αυστηρά στους ειδήμονες. (Στη συνέχεια) Καταγράφει την προβληματική σχέση των νέων με την Ιστορία ως παρενέργεια του εκπαιδευτικού συστήματος, που με τις αδυναμίες του απομακρύνει τους μαθητές από τη μελέτη της. Επιπλέον θεωρεί την κατάσταση αυτή συνάρτηση της αναπόφευκτης υποκειμενικής αντίληψης για το παρελθόν και εντοπίζει τη συμμετοχή του κράτους στην παραχάραξη της ιστορικής αλήθειας, με επιδίωξη την εξυπηρέτηση πολιτικών σκοπιμοτήτων. (Τέλος) υποστηρίζει πως οι δύο αυτές συνθήκες συμβάλλουν καθοριστικά στην έλλειψη της ιστορικής παιδείας. (109-114 λέξεις)¹

B1. 1^η εκδοχή

Διατυπώνεται από ορισμένους η άποψη πως η ενασχόληση με το παρελθόν είναι ιδιαιτερότητα των ιστορικών και η γνώση του είναι υποχρέωση των ειδικών. Η θέση αυτή ασφαλώς και δεν ευσταθεί δεδομένου ότι με τη μελέτη της Ιστορίας ο άνθρωπος γίνεται κοινωνός των αγαθών του πολιτισμού του και καλλιεργεί ταυτόχρονα την εθνική και την οικουμενική του συνείδηση. Επιπλέον μέσα από την ιστορική γνώση αποκτάται η εθνική αυτογνωσία και τονώνεται η αυτοπεποίθηση των λαών έτσι ώστε να διακρίνουν τα θετικά στοιχεία τους, στα οποία μπορούν να στηριχτούν για να επιβιώσουν και να προοδεύσουν, αλλά και τα αρνητικά τους στοιχεία, που χρειάζεται να εξαλείψουν ή να περιορίσουν. Τέλος, ας μην ξεχνάμε πως ο λαός που δεν μαθαίνει την Ιστορία του είναι καταδικασμένος να την επαναλάβει. (Λέξεις 122)

2^η εκδοχή

Είναι ιδιαίτερα απλοϊκή και επιφανειακή η άποψη που υποστηρίζει ότι η μελέτη και η γνώση της Ιστορίας είναι υπόθεση των ιστορικών και των ειδικών. Το ιστορικό παρελθόν αναφέρεται συνολικά στην πορεία των κοινωνιών και συνεπώς συνδέεται με την τύχη όλων των ανθρώπων. Επιπλέον η Ιστορία αποδεικνύει ότι διέπεται από επανάληψη των πολιτισμικών συνθηκών που διαμορφώνουν τα γεγονότα, στη δημιουργία των οποίων συμμετέχουν όλοι οι άνθρωποι, μια και η Ιστορία γράφεται από τους πολλούς. Η γνώση της επιτρέπει στους ανθρώπους να αξιολογούν καταστάσεις, να διακρίνουν αντιδράσεις, αφού καταγράφει σωστές και εσφαλμένες συμπεριφορές. Από την άποψη αυτή τους προστατεύει αποτρέποντάς τους από επανάληψη όμοιων σφαλμάτων. Επομένως η ενασχόληση με το ιστορικό παρελθόν είναι υπόθεση όλων και όχι μόνον ιστορικών ή ειδικών. (Λέξεις 120)

Σημείωση: Οι μαθητές θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οποιοδήποτε επιχείρημα υποστηρίζει ότι η γνώση της ιστορίας είναι υπόθεση των πολλών και πως η επαφή με το ιστορικό παρελθόν είναι σημαντικό πλεονέκτημα για όλους.²

B2.α. Η λογική οργάνωση στην τρίτη παράγραφο του κειμένου είναι **παραγωγική** διότι ο αρθρογράφος **ξεκινά να διατυπώνει τη σκέψη του από το γενικό**, από τους λόγους που εξηγούν τη σχέση της νέας γενιάς με την Ιστορία στην Ελλάδα (*Η σχέση της νέας γενιάς ...και υπάρχουν λόγοι γι' αυτή την εξέλιξη*) και **συνεχίζει παρουσιάζοντας το ειδικό**, την κατάσταση που επικρατεί με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στην εκπαίδευση (*Ένας από τους πιο βασικούς [εννοεί λόγους] είναι η κατάσταση που επικρατεί με τη διδασκαλία του ... τους διδάσκοντες.*)³

B2.β. Στοιχεία που επιβεβαιώνουν πως το κείμενο είναι άρθρο⁴ :

1. Ενασχόληση με επίκαιρο θέμα (ιστορική παιδεία της νέας γενιάς στην Ελλάδα και τρόπος παρουσίασης της ιστορικής πραγματικότητας με αφορμή συζητήσεις για τον εορτασμό της 28^{ης} Οκτωβρίου).

Μπορεί να αξιοποιηθεί οποιοδήποτε σημείο του κειμένου κάνει αναφορά στα παραπάνω.

Π.χ.

✓ [*Οι παρακάτω σκέψεις διατυπώθηκαν με αφορμή την πρόταση που κυκλοφορούσε ανεπίσημα, λίγες ημέρες πριν τη δημοσίευση του άρθρου, για μετάθεση του εορτασμού της 28ης Οκτωβρίου σε άλλη ημερομηνία, συμβολική για την εξέλιξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σε σχέση με την Ελλάδα.*]

Σημείωση: Το σημείο αυτό είναι εξωκειμενικό αλλά δεν πρέπει να θεωρηθεί εσφαλμένο αν το αξιοποιήσουν οι μαθητές στην απάντησή.

- ✓ Η σχέση της νέας γενιάς με την Ιστορία στην Ελλάδα - και όχι μόνον εδώ - είναι προβληματική και υπάρχουν λόγοι γι αυτή την εξέλιξη. Ένας από τους πιο βασικούς είναι η κατάσταση που επικρατεί με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στο Δημοτικό, το Γυμνάσιο και το Λύκειο.

2. Προσπάθεια αντικειμενικής προσέγγισης του θέματος (περιορισμός προσωπικών υποκειμενικών κρίσεων), αξιοποίηση της επίκλησης στη λογική, με χρήση επιχειρημάτων και τεκμηρίων.

Π.χ. 2^η παράγραφος:

- ✓ Τουλάχιστον τόσο άνετα, όσο και εκείνοι που δεν μπορούν να λύσουν εξισώσεις, **επειδή** δεν είναι μαθηματικοί ή δεν μπορούν να διαβάσουν Θουκυδίδη από το πρωτότυπο, **διότι** δεν είναι φιλόλογοι. **Έτσι και με την Ιστορία:** η ενασχόληση με το παρελθόν, λένε, είναι ιδιαιτερότητα των ιστορικών και η γνώση του παρελθόντος είναι υποχρέωση των ειδικών.

Σημείωση: Μπορεί να αξιοποιηθεί η οποιαδήποτε παράγραφος σε οποιοδήποτε σημείο της, αρκεί να περιέχει επιχειρήματα ή τεκμήρια.

3. Κυριαρχία του τρίτου ρηματικού προσώπου.
Μπορεί να αξιοποιηθεί υλικό από οποιαδήποτε παράγραφο του κειμένου.
4. Επιλογή κυρίως της αναφορικής λειτουργίας της γλώσσας.
Μπορεί να αξιοποιηθεί υλικό από οποιαδήποτε παράγραφο του κειμένου.
5. Δημοσίευση στον Τύπο:
εφημερίδα *Huffington Post*.

Σημείωση: Το σημείο αυτό είναι εξωκειμενικό αλλά δεν πρέπει να θεωρηθεί εσφαλμένο αν το αξιοποιήσουν οι μαθητές στην απάντηση.

Παρατήρηση: Τα σημεία 2,3,4 αποτελούν ενότητα, παρόλα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτόνομα, ως ξεχωριστά στοιχεία στην απάντηση. Οι μαθητές έπρεπε να εντοπίσουν μόνο 2 στοιχεία.

B3.α.

- που αυτή **π्रेसβεύει:**
ονοματική, προσδιοριστική.
- όπου **συναντά πρόσφορο έδαφος :**
επιρρηματική, προσδιοριστική.⁵

Σημείωση: Δεν απαιτείται αιτιολόγηση. Αν οι μαθητές γράψουν αιτιολόγηση προφανώς δεν είναι λανθασμένη.

B3. β.

- *Όταν το παρελθόν παιδεύει...* (τίτλος)
Η χρήση των αποσιωπητικών στον τίτλο λειτουργεί υπαινικτικά για το περιεχόμενο του άρθρου και τις θέσεις του συντάκτη αναφορικά με το θέμα. Ο αναγνώστης προβληματίζεται αν αυτό που περιλαμβάνεται στην πρόταση ισχύει πραγματικά ή όχι. Στην πορεία αντιλαμβάνεται ότι δυστυχώς η καθημερινή πραγματικότητα έρχεται σε αντίθεση με τη φυσική σκοπιμότητα της ιστορικής γνώσης.
- *-και όχι μόνον εδώ-* (3^η παράγραφος)
Η διπλή παύλα εξυπηρετεί την προσθήκη πληροφορίας που αναφέρεται στην έκταση του φαινομένου, υποστηρίζοντας ότι η προβληματική σχέση της νέας γενιάς με την Ιστορία δεν είναι καθαρά ελληνικό φαινόμενο, αλλά αφορά και άλλες χώρες.
- *(καλό) σκοπό* (5η παράγραφος)
Η παρένθεση, λειτουργώντας επεξηγηματικά, δίνει έμφαση στην ειρωνεία του συντάκτη απέναντι στις σκοπιμότητες που εξυπηρετεί η παρουσίαση της Ιστορίας με τρόπο ο οποίος είναι επιθυμητός από τις πολιτικές εξουσίες. Η ειρωνεία προκύπτει από την αντίφαση ανάμεσα στους όρους *επιθυμητό/καλό*.
- *«ρατσιστικές» «ξενοφοβικές» «οπισθοδρομικές»* (6η παράγραφος)
Τα εισαγωγικά εξυπηρετούν την αυτούσια παράθεση χαρακτηρισμών που περιλαμβάνονται σε απόψεις οι οποίες διατυπώνονται σχετικά με τον τρόπο παρουσίασης της ιστορικής πραγματικότητας.

Σημείωση: Αν οι μαθητές επισημάνουν την ειρωνική χροιά στην επιλογή των χαρακτηρισμών από τον συντάκτη, η απάντηση πρέπει να θεωρηθεί σωστή, χωρίς ωστόσο να εκτιμηθεί ως απαραίτητη η συγκεκριμένη παρατήρηση.⁶

B4.α.

εργαλείο: εργασία, εργάτης, εργατικός, φιλεργατικός, εργασιομανής
μάθουν: μαθητής, μάθηση, μαθησιακός, μαθητολόγιο, φιλομάθεια
σχέση: σχετικός, άσχετος, σχετίζομαι, σχετικότητα, ανασχετικός
υπηρετούν: υπηρέτης, υπηρεσία, εξυπηρέτηση, εξυπηρετικός
στοιχείου: στοιχειώδης, στοιχίζω, στοιχειώνω, αντιστοιχίζω.

Σημείωση: Να λάβετε υπόψη σας ότι η παράγωγη λέξη σχηματίζεται με προσθήκη παραγωγικής κατάληξης/επιθήματος. Καλό είναι να μην δεχθείτε σύνθετες λέξεις που δεν περιλαμβάνουν παραγωγική κατάληξη γιατί μια τέτοια απάντηση δεν θεωρείται σωστή.⁸

B4.β.

δεξιότητες: Αξιοποιώντας τις διανοητικές του **δεξιότητες** ανταποκρινόταν αποτελεσματικά στην επίλυση σύνθετων μαθηματικών προβλημάτων.

εφαρμογές: Ο τεχνικός πολιτισμός αναπτύσσεται θεμελιώνοντας την παραγωγική διαδικασία στις **εφαρμογές** των πορισμάτων της τεχνολογίας.

ευφορία: Ένωσε ψυχική **ευφορία** στη θέα του μαγευτικού τοπίου.

σφοδρές: Παρατηρήθηκαν **σφοδρές** συγκρούσεις θεατών κατά τη διάρκεια του ποδοσφαιρικού αγώνα εξαιτίας της άδικης απόφασης του διαιτητή.

Σημείωση: Να λάβετε υπόψη σας ότι η άσκηση ζητούσε **μία πρόταση για κάθε λέξη**, οπότε καλό είναι να αξιοποιηθεί **μόνο ένα ρήμα** για την παρουσίαση κάθε λέξης. Επίσης πρέπει στις προτάσεις να αναδεικνύεται το νόημα των λέξεων, με την τοποθέτησή τους στο κατάλληλο γλωσσικό περιβάλλον.

Γ.

[Πρόκειται για προφορική εισήγηση/ομιλία σε ημερίδα.

Συνεπώς απαιτεί: προσφώνηση, αποφώνηση, ενδιάμεσες αναφορές στο κοινό (π.χ. Όπως είναι γνωστό, Κυρίες και Κύριοι / Όπως πολύ καλά γνωρίζετε) καθώς και χρήση ερωτήσεων που αποδίδουν την προφορικότητα στον λόγο, χωρίς να έρχονται σε αντίθεση με την επιστημότητα της επικοινωνιακής περίπτωσης (ημερίδα Φιλοσοφικής Σχολής).

Το θέμα έχει δύο (2) ζητούμενα, που καλό είναι για λόγους δομής να αναπτυχθούν ισότιμα. Στις απαντήσεις μας περιλαμβάνονται διαγραμματικά κάποια σημεία που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στην ανάπτυξη του θέματος τα οποία είναι απολύτως ενδεικτικά.]

Προσφώνηση: Κυρίες και Κύριοι, Αγαπητοί συμμαθητές,

Πρόλογος

Με αφορμή τη συγκεκριμένη εκδήλωση, δράττομαι της ευκαιρίας να αναπτύξω τις απόψεις μου για ένα θέμα που είναι πολυσυζητημένο στον χώρο της εκπαίδευσης. Αναφέρομαι στην απαξιοτική στάση των μαθητών απέναντι στα περισσότερα από τα μαθήματα και ειδικά απέναντι στο μάθημα της Ιστορίας. Έτσι, στην παρούσα εισήγηση θα προσπαθήσω να διερευνήσω τα αίτια του αρνητισμού προς την Ιστορία και θα προτείνω μεθόδους διδασκαλίας οι οποίες θα μεταβάλουν αυτή τη στάση των μαθητών, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για θετική αντιμετώπιση του ιστορικού παρελθόντος στην εκπαίδευση.

Κύριο Μέρος**Α΄ Ζητούμενο: Λόγοι απαξίωσης της μαθήματος της Ιστορίας**

- Υποβαθμιστικοί διδακτικοί στόχοι, με έμφαση στην στείρα απομνημόνευση της ύλης.
- Η παρουσίαση του παρελθόντος εξαντλείται σε μια ατελείωτη σειρά από χρονολογίες και ονόματα.
- Διδασκαλία του μαθήματος από καθηγητές που δεν είναι εκπαιδευτικοί ειδικότητας στο συγκεκριμένο μάθημα.
- Κυριαρχία διδακτικού μονολόγου και δασκαλοκεντρικού μοντέλου, απουσία διαλόγου και σχολιασμού γεγονότων και πηγών με τη συμμετοχή των μαθητών.
- Αποσπασματική παρουσίαση του ιστορικού παρελθόντος και παράλληλα πολλαπλή επανάληψη των ίδιων ιστορικών περιόδων κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής πορείας των μαθητών.
- Κακογραμμένα και δυσνόητα βιβλία Ιστορίας, τα οποία συχνά δεν έχουν σαφή χρονική αλληλουχία με αποτέλεσμα να μην αποκαλύπτεται η ενότητα του ιστορικού χρόνου.
- Εμμονή σε παραδοσιακά εποπτικά μέσα, απουσία νέων τεχνολογικών μέσων που θα έκαναν τον τρόπο διδασκαλίας του μαθήματος ελκυστικό, σύγχρονο και ενδιαφέροντα.
- Απαξιωτική αντίληψη πολλών μαθητών για τα θεωρητικά μαθήματα - που βρίσκει έκφραση και στην Ιστορία - η οποία είναι συνάρτηση του υπερτονισμού της αξίας και του ρόλου των θετικών μαθημάτων σε συνδυασμό με την αλματώδη επιστημονική ανάπτυξη και την επικράτηση της τεχνοκρατικής αντίληψης για τη ζωή στην κοινωνία.

Β΄ Ζητούμενο: Προτάσεις για αναβάθμιση του μαθήματος

- Επανασχεδιασμός του αναλυτικού προγράμματος από ειδικούς επιστήμονες, με στόχο την ουσιαστική κατανόηση της ύλης και την απόδοση του ιστορικού περιεχομένου με δημιουργικό τρόπο από τους μαθητές.
- Συστηματική εκπαίδευση και διαρκής επιμόρφωση των διδασκόντων με σκοπό να κινητοποιήσουν το ενδιαφέρον των μαθητών συνδέοντας το ιστορικό παρελθόν με τη σύγχρονη πραγματικότητα, με την επικαιρότητα.
- Έμφαση στον διάλογο και στον σχολιασμό πηγών, λογοτεχνικών κειμένων και ντοκουμέντων, αντίστοιχων με τα γεγονότα, που θα λειτουργήσουν ως αφορμή για τη μελέτη τους.
- Προβολές κινηματογραφικών ταινιών σχετικών με την ιστορική περίοδο που διδάσκεται, παρακολούθηση αντίστοιχων θεατρικών παραστάσεων και γενικότερα αξιοποίηση ανάλογου οπτικοακουστικού εποπτικού υλικού.

- Χρήση σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, ώστε να παρουσιάζονται τα ιστορικά γεγονότα στους μαθητές με τρόπο βιωματικό και ελκυστικό. Πλήθος από φωτογραφίες και χάρτες μπορούν να αξιοποιηθούν, ενώ η αίθουσα Πληροφορικής μπορεί να γίνει εκπαιδευτικό εργαλείο για τους ιστορικούς. Με τις απαραίτητες κατευθύνσεις και την ανάλογη καθοδήγηση οι μαθητές θα είναι σε θέση να ταξιδέψουν στο διαδίκτυο και να διερευνήσουν τα γεγονότα από τις πηγές.
- Αξιοποίηση διακεκριμένων επιστημόνων ως προσκεκλημένων ομιλητών που θα ενεργοποιήσουν το ερευνητικό ενδιαφέρον των μαθητών.
- Σύνδεση της ιστορίας της χώρας με την τοπική ιστορία, μέσω της μελέτης τοπικών μνημείων και αντίστοιχων πηγών, άμεσων και έμμεσων.

(**Παρατήρηση:** Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές και θα μπορούσε να προταθεί οτιδήποτε σχετικό με την απάντηση στα ερωτήματα).

Επίλογος

Όπως αντιλαμβάνεστε η σχέση των νέων ανθρώπων με την Ιστορία δεν είναι η ενδεδειγμένη και αυτό είναι αποτέλεσμα μιας σειράς παραγόντων που αφορούν ευρύτερα τη σχέση του ανθρώπου με το ιστορικό παρελθόν του. Η εκπαιδευτική εμπειρία που αποκτήσαμε μας επιτρέπει πλέον να διατυπώσουμε κάποιες σκέψεις για τη βελτίωση αυτής της σχέσης, με την ελπίδα να αποτελέσουν αφορμή για τον προβληματισμό όλων μας. Ο αγώνας για να καταστήσουμε την Ιστορία ελκυστική είναι δύσκολος. Όμως είναι καιρός να τον αρχίσουμε!

Αποφώνηση: Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

Βιβλιογραφικές παραπομπές:

1. Έκφραση – Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Β', Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 262 – 263.
2. Έκφραση – Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Γ', Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 27, 29 κ.α. (Σχετικά με την ανασκευή, την αντίκρουση δηλαδή της άποψης που διατυπώνεται).
3. Έκφραση – Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Γ', Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 260 – 261 (Σχετικά με τη λογική οργάνωση του κειμένου).
4. Έκφραση – Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Γ', Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 158 κ' 163 (Σχετικά με τα χαρακτηριστικά του άρθρου).
5. Έκφραση – Έκθεση, Γενικό Λύκειο, Τεύχος Β', Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 176 και Γλωσσικές ασκήσεις για το Ενιαίο Λύκειο, Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 168 (Σχετικά με τις αναφορικές προτάσεις).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2018
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

6. Γλωσσικές ασκήσεις για το Ενιαίο Λύκειο, Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ. 161 (Σχετικά με τη χρήση των σημείων στίξης).
7. Γλωσσικές ασκήσεις για το Ενιαίο Λύκειο, Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ.11 (Σχετικά με τα συνώνυμα).
8. Γλωσσικές ασκήσεις για το Ενιαίο Λύκειο, Ι.Τ.Υ.Ε. «Διόφαντος», σελ.119-120 (Σχετικά με τα παράγωγα).

ΚΥΚΛΟΣ ΓΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ